

# BILTEN

DVE NEDELJE U SVETU ENERGETIKE

---

Komentari zemalja članica na evropski paket čiste energije

## Bunt sa razlogom?



## Na potezu klimatska diplomatija EU

**BRISEL** - Šefovi diplomatija zemalja članica Evropske unije usvojili su 6. marta zaključke o EU klimatskoj i energetskej diplomatiji, što je deo implementacije Globalne strategije EU. Cilj je jačanje sklada i veta između relevantnih elemenata EU klimatske sa EU energetske diplomatijom i postavljanja prioriteta za 2017. godinu, saopšteno je iz Evropskog saveta. S tim u vezi, Savet je u zaključcima utvrdio konkretne akcione mere.

### Rezime usvojenih zaključaka:

- ... Savet naglašava da borba protiv klimatskih promena i podrška klimatski neutralnoj i otpornoj budućnosti, kao i promovisanje globalne tranzicije na niske emisije gasova sa efektom staklene bašte (GHG), klimatskih elastičnih, konkurentnih i održivih ekonomija i energetske bezbednosti predstavljaju uzajamno jačajuće ciljeve i čine sastavni deo evropske spoljna i bezbednosne politike (EUGS);
- ... Savet ističe potrebu da EU zadrži poziciju lidera u sprovođenju Pariskog sporazuma, kao i u razvoju i promovisanju novih tehnologija obnovljive energije i prelaska ka niskim emisijama GHG uz klimatski elastične ekonomije ...
- Aludirajući na moguće odustajanje nove američke administracije od dogovora sa poslednjeg klimatskog saveta UN u Parizu, ministri su definisali stav da će „... jačanje klimatske diplomatije ... imati u vidu poslednja događanja i promene na geopolitičkoj sceni.“
- Opravdano jačanje sinergije i zajedničkih akcija između relevantnih delova klimatske i energetske strategije EU i njenih zemalja članica uključuje bolje korišćenje finansijskih i tehničkih resursa i jačanje veza sa drugim područjima politike, uključujući ekonomsku diplomatiju, nuklearnu bezbednost, migraciju, korišćenje voda i mora, istraživanja i inovacije ...
- Savet naglašava značaj postojanog i prilagođenog partnerstva sa trećim zemljama, kao i lokalnim i regionalnim vlastima, civilnim i privatnim sektorom. Pri tom posebno ukazuje na značaj zajedničke aktivnosti sa zemljama Grupe 20 - odgovornim za nekih 80% globalnih emisija ...
- Savet takođe podstiče aktivno uključivanje EU klimatskih i energetske ciljeva u EU partnerstva sa međunarodnim finansijskim institucijama i drugim multilateralnim organizacijama u cilju razvoja svih unutrašnjih izvora, kao i tehnologija proizvodnje čiste energije ...
- Savet podvlači značaj diverzifikacije izvora, snabdevača i puteva snabdevanja energijom...
- Savet posebno naglašava hitnost potrebe suočavanja sa mogućim destabilizacionim efektima klimatskih promena i uticaja energetske siromaštva na pitanja bezbednosti i migracije ...

## Neočekivano ojačanje EU ETS sistema

**BRISEL** - Savet Evropske unije usvojio je na sastanku poslednjeg dana februara novu poziciju vezanu za Fazu IV reforme EU sistema trgovanja emisijama (EU ETS) sa merom koja dinamički uklanja broj dozvola sadržanih u tzv. rezervi stabilizacije tržišta (MSR) i na taj način neočekivano ojačao dugoročne ambicije reforme, piše i komentariše portal **Redshaw Advisors**. Pregovori o ovom stavu otegli su se do duboko u noć, da bi na kraju bio postignut dogovor podržale članice koje zastupaju interese više od 70% stanovnika EU, što je bilo dovoljno da predlog bude prihvaćen u skladu sa novim pravilima glasanja.

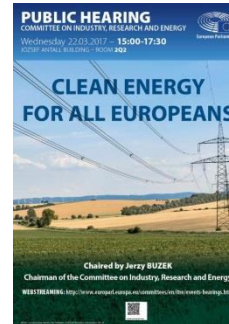


Šta je suština nove pozicije:

Usvajanje ambicioznije mere redovnog uklanjanja viška dozvola iz MSR, umesto jednokratnog kako je usvojeno na Evropskom parlamentu. Ako počev od 2024. ukupan broj dozvola u MSR. bude veći od broja obuhvaćenog aukcijama u prethodnoj godini, razlika će biti uklonjena. Analiza koju je uradila lobistička organizacija Sandbag smatra da bi ova mera mogla rezultirati povlačenjem tri milijarde dozvola iz MSR tokom Faze IV, pri čemu bi veliki deo toga desio u 2024. Mada je efekat ove mere na cenu dozvole na kratak rok ograničen, ona će dodatno ojačati EU ETS u budućnosti jer će MSR ranije ostati bez viška dozvola, što će na tržištu dovesti do većem balansa između ponude i potražnje ove ključne poluge evropske klimatske politike i time im potencijalno podići cenu.

# Komentari zemalja članica na evropski paket čiste energije

BRISEL - Evropska komisija naglašava potrebu što skorijeg usvajanja paketa čiste energije, ne samo zbog obaveza koje je EU preuzela u okviru Pariskog sporazuma, već i zato što je to od vitalnog značaja za uspostavljanje novih energetske i klimatskih ciljeva za period posle 2020, stoji u saopštenju izdatom na portalu Evropske komisije posle sastanka Saveta za transport, telekomunikacije i energiju (TTE), poslednjeg dana februara. U nastavku prenosimo rezime glavnih komentara ministara:



## Dizajn tržišta električne energije:

- hitna potreba daljeg razvoja efikasne, fleksibilne i u potpunosti funkcionalne infrastrukture
- potreba uspostavljanja pravičnih uslova za izbor nisko-karbonskih izvora energije i tehnologija, takođe u odnosu na treće zemlje;
- dalji razvoj interkonekcija radi dostizanja cilja od 15% povezivanja do 2030;
- značaj slobodnog formiranja cena kroz uklanjanje cenovnih plafona, a radi privlačenja investicija. Ipak, neke od delegacija izjasnile su se za zadržavanje regulisanih tarifa u cilju zaštite ugroženih potrošača;
- nekoliko delegacija je ukazalo na značaj regionalne saradnje, ali je takođe naglašeno da nacionalna ovlašćenja ne smeju biti preneti na Regionalne operativne centre koje je predložila Komisija.

## Obnovljiva energija

- nekoliko ministara podržalo je okretanja ka tržišnijem pristupu obnovljivim izvorima: mnogi su naglasili da fleksibilnost izbora troškovno najefikasnijih opcija ostaje ključni element;
- zabrinutost vezano za predložene parcijalne prekogranične tendere za obnovljivu energiju;
- oprezan pristup postepenom uklanjanju biogoriva prve generacije, jer bi to moglo voditi kažnjavanju „začetnika“ u ovom procesu a generalno i investicionoj nesigurnosti;
- zabrinutost vezano za predlog uspostavljanja EU fonda za obnovljive.

## Energetska efikasnost

- naklonost indikativnom cilju od 27% energetske efikasnosti i ograničena podrška podizanju tog obavezujućeg EU cilja na 30%;
- sumnjičavost u odnosu na oblatorni cilj postizanja godišnje štednje energije od 1,5% do 2030. i dalje, kao i prema načinu uzimanja u obzir prethodnih dostignuća zemalja članica u ovoj oblasti;
- zabrinutost vezano za mere finansiranja energetske efikasnosti posle 2020., kao i da li će predložene mere pokrenuti potrebne investicije;
- dodatni načini izračunavanja štednje energije stvaraju nepotrebna administrativna opterećenja



## Upravljanje Energetskom unijom

- razmatranje ovog predloga trebalo bi da bude koordinirano sa razmatranjem ostalih delova paketa, zbog velike međusobne povezanosti;
- zaključci sa sastanka iz novembra 2015. resornog TTE (transport, telekomunikacije, energija) Komiteta ostaju na snazi;
- mere upravljanja moraju da obezbede postizanje EU energetske i klimatske ciljeva za 2030., ali i da ostave dovoljno potrebne fleksibilnosti zemljama članicama da odbrane nacionalne posebnosti i tehnološke promene.

## EU ministri ekologija: Biće izazova kod implementacije Faze IV

**BRISSEL** - Ministri zaštite životne sredine saglasili su se na sastanku 1. marta sa revizijom EU ETS, pošto je ta reforma, odnosno njena IV faza dobila zeleno svetlo evropskog parlamenta dve nedelje ranije.

Osnovni cilj je da se smanjuje prekomerni broj dozvola za emisije CO<sub>2</sub> sa tržišta EU ritmom od 2,2% godišnje u trećoj dekadi ovog veka.



**Deutsche Welle** međutim ukazuje da je, istovremeno, bezmalo svaki od ministara našao za potrebno da upozori na izazove sa kojima će se suočiti tzv. „Paket čiste energije za sve Evropljane“ kada njegove odredbe budu prenošene na nacionalni nivo.

## Norveška kažnjava klimatski „neposlušne“ kompanije

**OSLO** – Norveška centralna banka isključila je još deset kompanija iz mogućnosti saradnje sa naftnim fondom, ili fondom blagostanja te zemlje, teškim preko 900 milijardi dolara prikupljenih od oporezivanja prihoda, odnosno izvoza ključne ekonomske sirovine te zemlje.

Među deset isključenih su češki elektroenergetski velika



ČEZ i poljska najveća energetska kompanija PGE. To je ujedno treća runda takvih izuzeća, sa kojom je crna lista kompanija kojima je zabranjen pristup jednom od

najvećih svetskih investicionih fondova, dovedena do broja od ukupno 69 firmi.

Kriterijum kojim se rukovodi norveška centralna banka je da su vrata Fonda zatvorena za svaku kompaniju u kojoj ugajl Oobuhvata 30 odsto poslova, ili je 30% njihovog prihoda stvoreno na proizvodnji, odnosno sagorevanju uglja. **Natural Gas World**

## Poljska dovodi u pitanje saglasnost

**VARŠAVA** - Poljska dovodi u pitanje saglasnost većine vlada Evropske unije oko nacrtu reforme EU ETS tržišta, stavom da dogovor ne smatra obavezujućim samim tim što nema konsenzus bloka 28 zemalja, saopšteno je 2. marta iz ministarstva prirodne sredine vlade u Varšavi.



Poljska ne isključuje mogućnost da sudbinu ovog pitanja prepusti Evropskom sudu pravde, ukoliko predlog bude usvojen bez opšte saglasnosti, rekao je portparol Ministarstva.

Poljska je jedna od devet zemalja koje su se usprotivile dogovoru podržanom od strane 19 ministara zaštite životne sredine vezano za dugo odlaganu reformu EU ETS sistema, prenosi **EurActiv**.

## Norveški Statoil smanjuje emisije CO2 za 20%

**OSLO** - Norveška državna naftna kompanija Statoil u svom novom planu klimatske politike objavljuje ciljeve vezane za emisije ugljendioksida, energetske efikasnosti, kao i profitabilnog rasta u oblasti obnovljivih izvora energije i nisko-ugljeničnih rešenja.

Emisije ugljendioksida iz proizvodnje nafte i gasa iz Statoilovih izvora već su na niskom nivou u poređenju sa prosekom u ovoj grani svetske energetske privrede, piše portal **oglinks.news**.

U okviru publikovanog hodograma, Statoil uvodi novi cilj smanjenja emisija CO<sub>2</sub> za 20 odsto do 2030. po barelu (159 litara) proizvedene nafte, odnosno ekvivalentno gasa, odnosno sa deset kilograma na osam kilograma – osetno ispod proseka u ovoj industriji.



## Royal Dutch Shell: Tranzicija ka čistoj energiji - ili postajemo javni neprijatelji

**HJUSTON** – Čelnik jedne od najvećih svetskih naftnih i gasnih kompanija, anglo-holandskog Royal Dutch Shell-a, Ben van Beurden rekao je na minuloj CeraWeek naftnoj konferenciji u Hjustonu (foto) da naftna i gasna industrija rizikuju da izgube podršku javnosti ukoliko ne ostvaren napredak u tranziciji sa fosilnih izvora na čistiju energiju.



Glavni izvršni direktor Shella je, doduše, naglasio da će ova tranzicija potrajati decenijama i morati biti praćena vladinim merama, uključujući oporezivanjem ugljendioksida. Shell najavljuje povećanje investicija u obnovljive izvore energije na milijardu dolara godišnje do kraja ove dekade, na šta su mnogi eksperti reagovali sarkastičnom konstatacijom da je to tek 25. deo planiranih godišnjih kapitalnih ulaganja ovog nezavisnog naftnog kolosa. Kompanija je takođe odlučila da deset odsto bonusa njihovog menadžmenta bude direktno vezan za rezultate smanjenja emisija štetnih gasova u sektorima prirade, petrohemijske i istraživanja i proizvodnje. **Reuters**

## IEA: Preći novi period nestabilnih cena

**PARIZ** - Sudeći po Međunarodnoj agenciji za energiju (IEA), tržište bi već u narednih pet godina moglo da ostane bez dovoljno dostupne nafte, uprkos projekcijama rasta američke proizvodnje. „Nije vreme za opuštanje“, kaže izvršni direktor IEA, Fatih Birol, naglašavajući potrebu neodložnog povećanja novih investicija u proizvodnju nafte kako bi tržište moglo da odgovori kontinuiranom porastu potrošnje. Investicije u upstream sektor pale su u protekle dve godine za oko 25%, pokazuju podaci IEA u najnovijem izveštaju **Oil 2017** o projekcijama tržišta u narednih pet godina, objavljenom u ponedeljak.

Analizirajući trendove ponude i potražnje, IEA je došla do zaključka da će globalni rezervni proizvodni kapaciteti 2022. godine pasti na najniži nivo u poslednjih 14 godina. IEA, doduše, navodi da će u narednih nekoliko godina proizvodnja u SAD, Kanadi, Brazilu i još ponegde da se uveća, ali bi taj trend mogao da stane do 2020., ako se rekordni pad investicija u upstream u 2015. i 2016. ne zaustavi. S druge strane, IEA ne sumnja u rast potražnje sirove nafte u narednih pet godina, uz prelazak famozne granice potrošnje od 100 mb/d u 2019., da bi 2022. ona iznosila oko 104 mb/d.

## Energetska zajednica: Izveštaji o promociji OIE dostavljeni

**BEČ** - Sve ugovorne članice Energetske zajednice (EnZ), sa izuzetkom Bosne i Hercegovine, dostavile su njihov Drugi izveštaj o napretku u promociji i korišćenju obnovljive energije, saopšteno je 7. septembra na sastanku Koordinacione grupe za OIE u sedištu Sekretarijata EnZ u Beču. Ukazano je da značaj uklanjanja administrativnih prepreka za povećanje udela OIE u energetsom miks i podsticanje investicija u ovaj sektor, kao i učešće domaćinstava u OIE projektima **saopšteno** je iz Sekretarijata.

## Gasovod BRUA kreće 2020.

**BUKUREŠT** – Radovi na gasovodu BRUA (Bugarska-Rumunija-Mađarska-Austrija) počće krajem ove godine, a prvi gas biće tuda transportovan u 2020., kada se očekuje da američki kolos Exxon Mobil i rumunski OMV Petrom, u vlasništvu austrijske energetske kompanije, počnu proizvodnju prirodnog gasa iz skoro otkrivenih nalazišta u Crnom moru, rekao je rumunski ministar energije Toma Petcu, a preneo **Radio Romania Actualitati**. Novi gasovo će biti dugačak 550 kilometara sa maksimalnim kapacitetom od 1,5 milijardi kubika godišnje između Bugarske i Rumunije, odnosno 4,4 milijarde kubika iz Rumunije prema Mađarskoj.

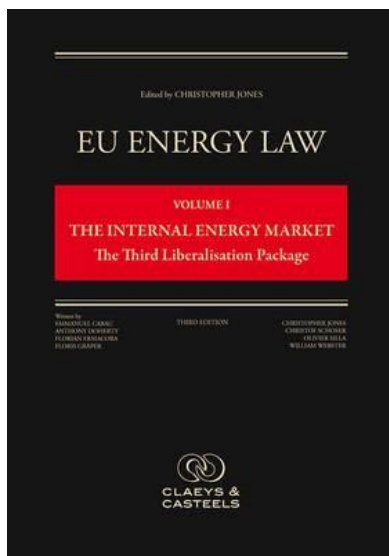
## Brisel: Na uvid planirane međuvladine energetske ugovore

**STRAZBUR** - Poslanici Evropskog parlamenta usvojili su na sednici 2. marta pravila koja zahtevaju od zemalja Evropske unije da obaveste Evropsku komisiju o planovima za pregovore o snabdevanju energijom sa trećim zemljama, pre nego što ih započnu.



Prema neformalnom dogovoru Parlamenta i Saveta Evrope iz decembra 2016., od zemalja članica je traženo da pismeno obaveste Evropsku komisiju pre nego što počnu pregovore o međuvladinim ugovorima o snabdevanju energijom iz trećih zemalja.

Prema važećim propisima, od zemalja članica se zahteva da dostave Komisiji te dogovore na uvid samo posle njihovog sklapanja piše **New Europe**.



## Nemački regulator: Treći energetska paket ne važi za Severni tok 2

**BERLIN** – Nemački mrežni regulator Bundesnetzagentur brzo je odgovorio Evropskoj komisiji stavom da EU i Treći energetska paket ne važe za projekat izgradnje druge dve cevi rusko-nemačkog magistralnog gasovoda Severni tok. „Odgovor je, misli, bio veoma brz i kristalno jasan, s obzirom da je okvir (projekta Severni tok 2) ostao isti kakav je bio pre deset godina, od (početka realizacije projekta) severni tok 1,“ rekao je za **New Europe** finansijski direktor operativne kompanije Nord Stream 2 Pol Korkoran. On je dodao da je Bundesnetzagentur jasno razlikuje bilo kakvu vezu unutrašnjeg tržišta čije je regulisanje obuhvaćeno Trećim energetskim paketom sa Severnim tokom 2. „Čitava teorija da bi Treći energetska paket trebalo da se primeni van unutrašnjeg tržišta je potpuno pogrešna. Nema uporište ni na koji način sa zakonodavstvom,“ podvukao je Korkoran.

## Gasprom je podneo prigovor na primenu EU mehanizama kapaciteta

**MOSKVA** – Gasprom je podneo prigovor na primenu EU mehanizama kapaciteta na vezu između ukrajinskog i poljskog gasovodnog sistema, saopštila je 7. marta ukrajinska državna gasna kompanija Naftogaz. Ugovor o tranzitu gasa između Naftogaza i Gasproma podrazumeva da se gas direktno prebacuje ruskom državnim gasnom kolosu na ulazno-izlaznoj tački Poljske.

Međutim, Naftogaz navodi da ugovor između njega i poljskog partnera ne može biti prepreka implementaciji evropske legislative u mestima spajanja gasovodnih sistema dveju zemalja i taj stav bazira na slovu Regulative 2015/703 koju je Evropska komisija usvojila 30. aprila 2015. Tokom 2014. i 2015., Ukrtransgaz je potpisao ugovore o direktnoj saradnji sa slovačkim, poljskim i mađarskim operaterima gasovodnih sistema vezano za nekoliko novih ruta koje se koriste za reverzibilno snabdevanje Ukrajine gasom iz pravca Evrope.



Zbog pozicije koju je zauzeo Gasprom, ukrajinska gasovodna kompanija Ukrtransgaz ne može da potpiše, niti da primeni direktne sporazume za druga mesta interkonekcije, prenosi *Natural Gas World*.

## Hrvatski CROPEX se pridružio inicijativi Zapadnog Balkana (WB6)

**ZAGREB** - Potpisivanjem memoranduma, CROPEX je izrazio spremnost da učestvuje u projektu integracije tržišta električne energije zapadnog Balkana. Hrvatska berza električne energije će se pridružiti Upravnom odboru za integraciju tržišta, čiji je zadatak da bavi merama i koracima potrebnim za uspostavljanje i funkcionisanje tržišta u zemljama potpisnicama i između njih. Hrvatska je druga članica Evropske unije, posle Italije, koja se pridružila inicijativi za integraciju tržišta električne energije Zapadnog Balkana. Cilj ove inicijative je da se do jula 2018. godine uspostavi spajanje nacionalnih organizovanih tržišta sa najmanje jednom od šest zemalja Zapadnog Balkana ili sa zemljom članicom EU.

“ Memorandum o razumevanju sa CROPEX-om je potvrdio da je platforma izbora kada je u pitanju saradnja šest zemalja Zapadnog Balkana i zainteresovanih strana u EU. Integrisano panevropsko tržište može da funkcioniše samo ako se ovih šest zemalja integriše u unutrašnje tržište električne energije EU,” rekao je direktor Sekretarijata Energetske zajednice Janez Kopač dodajući da potpisivanje memoranduma predstavlja prvi korak ka budućem spajanju tržišta Hrvatske i država potpisnica. Silvio Brkić, direktor CROPEX-a, rekao je hrvatska berza očekuje da do jula 2018. godine uspešno relizuje bar jedan zajednički projekat sa partnerima iz susednih zemalja.

Memorandum o razumevanju je prvobitno u aprilu 2016. godine potpisalo šest zemalja Zapadnog Balkana koje su članice Energetske zajednice. Ministarstva, operatori prenosnih sistema, nacionalni regulatorni organi i berze električne energije u zemljama članicama EU takođe su pozvani su da učestvuju u ovom procesu. Regulator tržišta električne energije u Italiji uključio se u proces u septembru 2016. godine. Italijanska berza električne energije i operator prenosnog sistema takođe učestvuju u njemu.